

tjene som undskyldning for staten til ikke at opfylde sine folkeretlige forpligtelser over for andre stater. For så vidt kan der altså opstå en konflikt mellem statens nationale retstilstand og dens folkeretlige forpligtelser, omend det altid vil være den ansvarlige statsledelses opgave at søge en sådan konflikt undgået, hvis ikke vægten af de nationale interesser er så stærk, at et brud på statens forpligtelser med deraf følgende udenrigspolitiske komplikationer må foretrækkes.«

I Justitsministeriets redegørelse for visse statsretlige forhold i forbindelse med Danmarks tiltrædelse af EF omtaler Justitsministeriet også denne del af lovbemærkningerne til grundlovens § 20. Justitsministeriet anfører bl.a.:

» Efter justitsministeriets opfattelse indeholder denne udtalelse ingen forudsætning om, at en tilbagekaldelse af overladte beføjelser statsretligt kun kan finde sted, hvis dette er i overensstemmelse med den pågældende traktats bestemmelse. En sådan forudsætning ville være så klart i strid med det grundlæggende statsretlige princip om, at den danske lovgivningsmagts handlingsfrihed ikke er begrænset af hensyn til opfyldelsen af indgåede traktatmæssige forpligtelser, at der måtte kræves helt sikre holdepunkter for, at det kunne antages, at det havde været Forfatningskommissionens hensigt at fravige dette princip på det foreliggende område.

Der er imidlertid hverken i den citerede udtalelses formulering eller i den sammenhæng, hvori den forekommer, holdepunkter for at betvivle, at Forfatningskommissionen er gået ud fra, at også en lov, der er gennemført under iagttagelse af reglerne i grl.'s §20, i overensstemmelse med almindelige statsretlige principper statsretligt gyldigt vil kunne ophæves til enhver tid, uanset om ophævelsen udgør et traktatbrud. «

Det må i overensstemmelse med disse udtalelser lægges til grund, at Folketinget til enhver tid - statsretligt set - kan tage overladte beføjelser tilbage.

Man kan rejse det spørgsmål, om denne statsretlige adgang til ved almindelig lov at tage overladte beføjelser tilbage også gælder for en kun delvis tilbagetagelse af de overladte beføjelser. Dette spørgsmål synes ikke tidligere at have været drøftet, men ud fra de ovenanførte generelle udtalelser om forståelsen af lovbemærkningerne til grundlovens § 20 om tilbagetagelse af overladte beføjelser synes det ikke at give anledning til tvivl, at også en partiel tilbagetagelse

statsretligt gyldigt kan ske. Formuleringen af lovbemærkningen til grundlovens § 20 (»Såfremt en suverænitetbeføjelse, som Folketinget tidligere har overdraget til en mellemfolkelig myndighed, ønskes tilbagetaget, vil et lovforslag herom« osv.) synes da også at forudsætte, at en enkelt blandt flere overladte beføjelser isoleret kan trækkes tilbage.

2. Den internationalretlige side

EU- og EF-traktaterne er indgået for ubegrænset tid, jvf TEU art 51 og TEF art 312. I overensstemmelse hermed findes der ingen særlige procedurer for udtræden. Det bemærkes endvidere, at TEF art 123 stk.4 (jvf også TEF art 4, stk 2) taler om en uigenkaldelig fastlåsning af omregningskursen mellem medlemslandenes valutaer. I overensstemmelse hermed findes ingen bestemmelser for en udtræden af EUROen. De pågældende bestemmelser vil ved en dansk tiltrædelse af ØMUens 3. fase være forpligtende også for Danmark.

Det bemærkes i denne forbindelse, at Danmark i medfør af Maastricht-traktaten og Edinburgh-afgørelsen opnåede en særlig adgang til at stå uden for 3. fase af ØMUen, og selv træffe beslutning om at kunne iværksætte proceduren for Danmarks deltagelse i EUROen. Retsvirkningerne af denne særordning vil være udtømt, hvis Danmark efter anmodning fra regeringen optages i EUROen. En udtræden af EUROen vil derfor ikke kunne ske med hjemmel i den danske undtagelse vedrørende ØMUens 3. fase.

Udgangspunktet for en udtræden af EUROen vil således i givet fald være anvendelsen af den foreskrevne procedure for ændringer af traktaterne jvf art 48 i TEU. Iflg. denne bestemmelse kan medlemsstaterne - efter en nærmere foreskrevet procedure - ændre de grundlæggende traktater, og der er ikke foreskrevet begrænsninger i hvilke ændringer, der kan gennemføres. Der tilkommer efter proceduren i TEU art 48 ethvert medlemsland ret til at stille forslag til Rådet om ændring af de grundlæggende traktater.

Den tilsvarende procedure blev anvendt i forbindelse med Grønlands udmeldelse af EF.

Det er i teorien omtvistet, hvorvidt en aftalt udtræden også ville kunne ske ved en simpel aftale mellem medlemslandene, uden at proceduren i TEU art. 48 bliver fulgt. Dette spørgsmål har dog næppe større praktisk betydning.